

Information om lägesbilden

MSB verkar, utifrån ett nationellt perspektiv, för att stärka, samordna och vid behov inrikta den samlade hanteringen. Den nationella lägesbilden riktar sig främst till operativa aktörer på central och regional nivå i den samlade hanteringen av flyktingsituationen. Lägesbilden är även en del av MSB:s rapportering till regeringen.

Veckans lägesbild är tvådelad och beskriver:

- läget utifrån berörda aktörers rapportering och
- MSB bedömning av vilka områden som är prioriterade för åtgärder.

Lägesbilden syftar till att belysa områden där MSB bedömer att det finns gemensamma utmaningar för de operativa aktörerna.

Respektive aktör förväntas omsätta lägesbilden i åtgärder inom ramen för sitt ansvarsområde samt följa upp effekterna och åiterrapportera detta till MSB.

Bakgrund

Regeringen förtydligade i budgetpropositionen för 2015 målen med krisberedskapsarbetet utifrån ett förebyggande respektive hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen:

- Att minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- Att värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar (Prop. 2015/16:1).

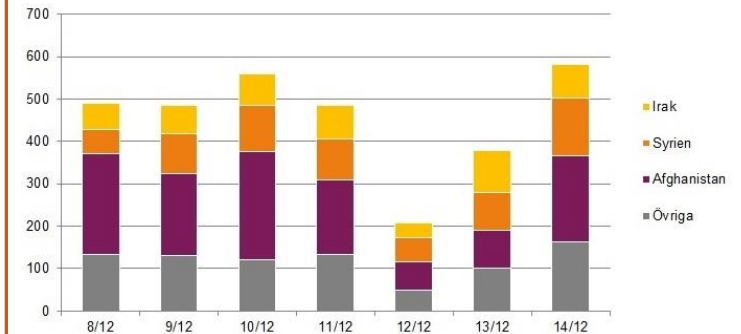
Den 1 oktober 2015 uppdrog regeringen till MSB att, utan att det påverkar ansvarsprincipen, på nationell nivå samordna ansvariga aktörers hantering av den situation som har uppstått till följd av att ett stort antal flyktingar och andra skyddsbehövande anländer till Sverige.

I uppdraget ingår bl.a. att ta fram nationella lägesbilder. Lägesbilderna ska innehålla information om områden där behov av åtgärder har identifierats av de ansvariga aktörerna, men där tillräckliga åtgärder inte har vidtagits (Ju2015/07321/SSK).

Händelseutveckling

Under de senaste sju dagarna (fram till och med 14 december) har 3 182 personer sökt asyl i Sverige. Av dessa 3 182 sökande var 784 ensamkommande barn. Antalet asylsökande innebär en minskning jämfört med föregående vecka men utgör fortfarande en hög nivå.

Figur: Antal asylsökande (Migrationsverket).

Samlad bedömning

- MSB bedömer att det föreligger stora utmaningar att värna målen för samhällets säkerhet, främst med avseende på liv och hälsa samt samhällets funktionalitet. Utmaningarna är ojämnt fördelade över landet och avser:
  - asylsökandes liv och hälsa med anledning av det ansträngda mottagningssystemet,
  - omhändertagande av ensamkommande barn utifrån principen om barnets bästa enligt FN:s barnkonvention,
  - förmågan att upprätthålla samhällsviktig verksamhet inom socialtjänst, överförmyndare och skola samt
  - behov av att bygga ut kapaciteten i samhällsviktiga verksamheter för att dimensionera utifrån en befolkningstillväxt.
- För att hantera ovanstående utmaningar finns det ett fortsatt behov av samordnade åtgärder. Flera av utmaningarna bedöms kvarstå över tid vilket ställer krav på en långsiktig hantering som sannolikt kommer att övergå till ett nytt normalläge.

Lägesbeskrivning (1)

Boendesituationen för asylsökande

Boendesituationen är fortfarande mycket ansträngd och det är en stor utmaning för Migrationsverket att garantera tak över huvudet för samtliga asylsökande. Läget är särskilt ansträngt i Malmö. I fredags slutade Migrationsverket att använda Malmömassan som extra vänthall för asylsökande. Nu upphandlas en annan lokal i Malmö som Migrationsverket kan ha i beredskap ifall antalet asylsökande ökar igen. I en del regioner är läget avseende evakueringsboenden klarlagt inför storhelgerna, medan andra regioner fortfarande arbetar för att få en övergripande bild av läget. Det finns fortfarande en oro hos Migrationsverket i några regioner att det kan bli brist på evakueringsplatser under jul och nyår.

Migrationsverket har ännu inte fått någon återkoppling på det brev de skickade till trossamfunden förra veckan och MSB uppmanar de samfund som tidigare uppgett att man har boende att återigen kontakta Migrationsverket enligt instruktionerna i brevet. Migrationsverket kommer denna vecka skicka ut ett liknande brev till frivilligorganisationer samt vissa riksförbund som man bedömer är relevanta.

Angående statliga beredskapsplatser meddelar Migrationsverket att man för närvarande har cirka 400 aktiverade platser som Försvarsmakten bistår med. De ytterligare 200 platser som har erbjudits av Försvarsmakten har Migrationsverket inte kunnat nyttja då det saknas avlopp bland annat. MSB bistår med 120 platser och det förs diskussioner kring 150 platser som Kriminalvården har erbjudit, men där saknas det bygglov. Det pågår även diskussioner med andra statliga aktörer. Migrationsverkets inriktning sedan tidigare är att få fram totalt 20 000 evakueringsplatser varav 70 % ska kontrakteras till sista april 2016 och 30 % till den sista juni 2016. I nuläget finns det 6 200 evakueringsplatser aktiverade nationellt. MSB ser fortfarande ett behov av en samlad strategi för de platser som Migrationsverket avser hålla öppna under längre tid än "normalt" för evakueringsboende samt att denna kommuniceras till berörda kommuner samt understryker vikten av att hitta situationsanpassade lösningar. MSB fortsätter dialogen med Migrationsverket centralt i frågan.

Polisen har i samarbete med Länsstyrelsen i Uppsala län tagit fram ett stöd för hotbilda-bedömningar som delges i WIS (skyddat webbaserat informationssystem). Dokumentet innehåller ett antal parametrar som kan tas i beaktande när risken för hot/angrepp mot asylboenden ska bedömas och reduceras.

MSB arbetar med att klargöra läget avseende eventuell brist på väktare. MSB har varit i kontakt med branschorganisationen Almega Säkerhetsföretagen, Säkerhetspolisen och de länsstyrelser som rapporterat om väktarbrist.

(Källor: Nationell samverkanskonferens avseende flyktingsituationen 14/12 2015, Länsstyrelsernas enkätsvar v.48-49, anteckningar från regionala samverkanskonferenser i WIS, kontinuerlig samverkan mellan MSB och Migrationsverket)

Lägesbeskrivning (2)

Ensamkommande barn

Samhällets förmåga att ta emot ensamkommande barn är fortsatt starkt utmanad även om antalet asylsökande har minskat något under den gångna veckan. Under den senaste veckan har 784 barn utan vårdnadshavare kommit till Sverige.

Situationen i Malmö är fortsatt ansträngd. Vistelsetiden i ankomstboenden för barn utan vårdnadshavare behöver fortfarande förkortas. Aktörerna arbetar vidare för att åstadkomma detta. SKL avser att i januari bjuda in de kommuner som inte hämtar sina anvisade barn för att diskutera denna problematik och eventuella lösningar.

IVO har beslutat att stänga ytterligare ett HVB-hem i Hultsfred med omedelbar verkan på grund av bristande säkerhet för de ensamkommande barnen.

(Källor: Samverkanskonferens informationssamordning 10/12, Samverkanskonferens med ankomstkommuner för ensamkommande barn 11/12, www.migrationsverket.se)

Konsekvenser för hälso- och sjukvård

Bedömningen från föregående vecka kvarstår och kompletteras med Socialstyrelsens rapportering.

Socialstyrelsen konstaterar att läget inom hälso- och sjukvården är ansträngt och att det finns stora variationer mellan olika delar av landet med störst påverkan på mindre orter med ett stort antal flyktingar i asyl- eller transitboenden som väntar på hälsoundersökningar. Enligt Socialstyrelsen lyfter flera landsting bristande tillgång till tolkar.

Socialstyrelsen bedömer att det inom hälso- och sjukvård framförallt är primärvården som är mest påverkad och troligen även skolhälsovården. Även öppenvård psykiatri och barn- och ungdomspsykiatri är områden som påverkas mot bakgrund av de svåra och ibland traumatiska erfarenheter som flyktingarna bär med sig och den ohälsa det medför.

Tillgång till asylsökandes kontaktuppgifter uppges vara en gränssättande faktor gällande genomförandet av hälsoundersökningar av asylsökande.

(Källor: Socialstyrelsens svar på MSB:s hemställan 11/12 2015, Länsstyrelsernas enkät svar för v.48-49, Nationell samverkanskonferens avseende flyktingsituationen 7/12 2015, SKL/MSB arbetsmöte 14/12 2015)

Lägesbeskrivning (3)

Konsekvenser för socialtjänst

Bedömningen från föregående vecka kvarstår och kompletteras med Socialstyrelsens rapportering.

Socialstyrelsen rapporterar att socialtjänsten fortsatt har betydande svårigheter att hantera situationen med ensamkommande barn. Utredningar genomförs inte med den noggrannhet som socialtjänsten själv skulle önska och det finns svårigheter att genomföra uppföljningar av beslut. När det gäller undanträngningseffekter för den övriga barn- och ungdomsvården inom socialtjänsten uppger Socialstyrelsen att de socialtjänster som de särskilt kontaktat rapporterar att de tillfredsställande klarar uppdraget, men att påfrestningarna är stora. I länsstyrelsernas rapportering från v. 48-49 rapporteras om vissa undanträngningseffekter i socialtjänsten. Där bedöms dock inte de samlade konsekvenserna av undanträngningseffekterna.

Socialstyrelsen gör bedömningen att det främst är myndighetsutövningen inom barn- och ungdomsvården som är påverkad av den rådande situationen. Det rör både handläggningen av ärenden om ensamkommande barn samt övriga barn- och ungdomsärenden som kan härledas till den rådande flyktingsituationen. Det är tidskrävande för socialtjänsten att hitta boendeplaceringsalternativ, något som måste göras omgående. Svårigheterna gäller både HVB-hem och familjehem. En del kommuner uppger att de startar nya HVB-hem och att de också köper externa platser, men att det inte är tillräckligt. Andra uppger att de inte hinner utreda eventuella familjehem, vilket också försvårar placering. Det förekommer också att socialtjänsten inte hinner med handläggning inom de tidsramar som föreskrivs.

Det är också tidskrävande för socialtjänsten att hämta barn/ungdomar i ankomstkommunerna. Även de barn/ungdomar som avviker från anvisningskommunen, framförallt till storstäderna, föranleder tidskrävande resor för socialtjänsten.

Det har även framkommit att cirka trettio kommuner lex Sarah anmält sig själva vilket understryker det ansträngda läget i dessa kommuner.

Personalens situation är också ett område som fortsatt rapporteras som kritiskt.

(Källor: Socialstyrelsens svar på MSB:s hemställan 11/12 2015, Länsstyrelsernas enkätsvar för v.48-49, Nationell samverkanskonferens avseende flyktingsituationen 14/12 2015)

Lägesbeskrivning (4)

Konsekvenser för skola, förskola och SFI

Bedömningen från föregående vecka kvarstår. Läget är fortsatt ansträngt inom skola, förskola och SFI men varierar mellan länen.

(Källor: Enkät svar från länsstyrelserna för v.48-49.)

Konsekvenser för överförmyndarverksamhet

Bedömningen från föregående vecka kvarstår. Situationen inom överförmyndarverksamheten fortsätter att vara ansträngd i kommunerna och i en majoritet av dessa fortsätter situationen att bli än mer ansträngd.

SKL stödjer kommuner och landsting med ett förbättrat mottagande av ensamkommande barn och unga med webbutbildningar som bland annat belyser ansvar för god man och olika aktörer. Dessa webbutbildningar finns tillgängliga på:

<http://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/webbutbildningarforensamkommandebarn.3968.html>

(Källor: Länsstyrelsernas enkät svar för v.48-49, SKL.se)

Konsekvenser för länsstyrelser och kommuners krishanteringsorganisationer

Bedömningen från föregående vecka kvarstår.

Det finns fungerande funktioner – krishanteringsorganisationer eller motsvarande lösningar – för regional och lokal ledning, samverkan och kommunikation i landets län och kommuner. Läget hos kommuner och länsstyrelser är dock ansträngt och viss verksamhet måste omprioriteras, exempelvis tillsyn och olika regleringsbrevuppdrag. Detta innebär att länsstyrelserna inte alltid kommer att kunna uppfylla vissa uppgifter som regleras i lagar och förordningar.

(Källor: Länsstyrelsernas enkät svar för v.48-49, löpande samverkan mellan MSB och länsstyrelserna)

Lägesbeskrivning (5)

Konsekvenser för trygghet och säkerhet

Regeringen har förlängt gränskontrollen vid inre gräns till den 20 december 2015.

9 december överlämnade regeringen propositionen om Särskilda åtgärder vid allvarig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet till riksdagen. De åtgärder som regeringen enligt propositionen ska få möjlighet att besluta om är:

- Föreskrifter om identitetskontroller vid transporter som utförs med buss, tåg eller passagerarfartyg till Sverige från en annan stat.
- Föreskrifter om tillsyn, kontroll och sanktionsavgifter för att se till att åtgärder som har vidtagits med stöd av lagen följs.

Regeringen föreslår att lagen träder i kraft 21 december 2015 och att den upphör att gälla 21 december 2018. Föreskrifterna planeras att börja gälla 4 januari 2016.

Polisen rapporterar att läget fortsatt är ansträngt, men att det lättat något i Polisregion Syd. Fortsatt bedömer 5 av 7 polisregioner läget som ansträngt. Ordningsstörningarna på boenden ökar och polisen har ett ökat antal utryckningar och inledda förundersökningar med anledning av detta.

Kustbevakningen har meddelat att man ökar sin närvaro till sjöss i södra Sverige efter begäran av polisen. Bevakningen sker både med fartyg och flygplan och är primärt fokuserad på Öresundsregionen. Kustbevakningen meddelar på sin webbplats att man inte har någon information om att människor har anlänt i småbåtar till Sverige.

(Källor: *Regeringen.se*, *Kustbevakningen.se*, *Nationell samverkanskonferens 14/12 2015*)

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (1)

Boendesituationen fortfarande mycket kritisk

Migrationsverket kan inte garantera tak över huvudet.

MSB bedömer att det fortfarande finns behov av en nationell strategi för evakueringsboenden alternativt en tydligare kommunikation av befintlig strategi samt understryker vikten av att hitta situationsanpassade lösningar. MSB fortsätter dialogen med Migrationsverket centralt i frågan.

Flera aktörer rapporterar att nybyggnation krävs för att klara situationen. MSB ser fortsatt ett stort behov av nära samverkan med Migrationsverket samt andra statliga aktörer för gemensam hantering av situationen.

Vidtagna åtgärder

- Migrationsverket har skickat en förfrågan till trossamfund med syfte att kunna nyttja samtliga tillgängliga boendeplatser men har ännu inte fått någon återkoppling.
- Asylsökande har flyttat in på MSB:s tillfälliga tältboende i Revinge.
- Migrationsverket har avvecklat Malmömässan som vänthall för asylsökande och upphandlar ny samlingslokal i Malmö för att ha beredskap inför storhelgerna.
- Migrationsverket har förtydligat hur många evakueringsboenden man har i drift nationellt samt hur många man siktar på att anskaffa.
- Migrationsverket har förtydligat användandet av statliga beredskapsplatser, där MSB, Försvarsmakten och Kriminalvården hittills bistått med lokaler.
- Regional samverkan i boendefrågan har kommit igång på flera håll i landet.
- Migrationsverket lägger fortsatt ut listor i WIS på antal evakueringsboenden uppdelat på kommuner.

Planerade åtgärder

- Migrationsverket kommer under veckan skicka en förfrågan till frivilligorganisationer samt vissa riksförbund angående boendeplatser.
- MSB fortsätter skapa en samlad bild kring problematiken rörande brist på väktare.
- MSB fortsätter titta på försäkringsproblematiken samt behovet av samlad kommunikation från Migrationsverket till kommunerna via länsstyrelserna.

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (2)

Ansträngt mottagande av ensamkommande barn

Samhällets förmåga att ta emot ensamkommande barn är fortsatt starkt utmanad och principen om barnets bästa i beslut som rör barnets omhändertagande kan inte alltid uppfyllas.

Ansvar som ankomstkommuner behöver fördelas på fler kommuner i landet, och ett barnrättsperspektiv behöver integreras i omhändertagandet.

Anvisningskommuner behöver ta sitt ansvar och hämta anvisade barn. Anvisningskommuners kapacitet att göra det är fortsatt en trång sektor.

Följeslagare för ensamkommande barn är en bristande resurs.

Vidtagna åtgärder

- Den 12 december genomfördes ett möte om transporter från Malmö till nya ankomstkommuner. Umeå kommun har fattat beslut om att prioritera sina anvisningar och kommer inte att avlasta Malmö som ankomstkommun.
- Den 14 december genomfördes ett möte mellan MSB, Migrationsverket, länsstyrelsen i Stockholm och Malmö stad för att diskutera ledsagarproblematiken och sprida goda exempel på lösningar.

Planerade åtgärder

- Den 16 december planerar MSB ett avstämningsmöte med berörda aktörers kommunikatörer för att ta fram samlad kommunikation till ensamkommande barn och till personal på boenden.
- Den 22 december planerar MSB ytterligare ett uppföljningsmöte kopplat till överenskommelsen om nya ankomstkommuner och transporter från Malmö.
- MSB kommer den 21 december att föra dialog med länsstyrelserna om utvecklad hantering och samverkansformer.
- SKL avser att bjuda in anvisningskommuner som inte hämtar sina anvisade barn till ett möte den 12 januari.
- Barnombudsmannen avser att bjuda in aktörerna till ett seminarium om ett förstärkt barnperspektiv i mottagandet efter nyår.

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (3)

Samhällsviktig verksamhet inom kommunernas ansvarsområde är fortsatt hårt belastade.

Bedömningen från föregående vecka kvarstår. Verksamheter inom socialtjänst, överförmyndarverksamhet och skola är fortsatt hårt belastade.

MSB bedömer att belastningen på nämnda verksamheter framöver kommer att ligga på en hög nivå och pågå under lång tid. Det är därför av stor vikt att dimensionera samhällsviktiga verksamheter utifrån rådande och kommande befolkningstillväxt.

Vidtagna åtgärder

- Regeringen har beslutat om ett tilläggsdirektiv till utredningen om vissa frågor om nyanlända elevers utbildning. Utredningen ska nu även utreda bland annat hur kunskap och kompetens hos asylsökande snabbt kan tas till vara i det svenska skolväsendet.
- MSB har i dialog med Akademikerförbundet SSR inlett samtal kring hur och om MSB kan hjälpa till med att sprida deras goda initiativ till andra parter som ett sätt att identifiera pensionerade och studerande inom olika personalkategorier där det råder brist.
- SKL stödjer kommuner och landsting med ett förbättrat mottagande av ensamkommande barn och unga med webbutbildningar som bland annat belyser ansvar för god man och olika aktörer. Dessa webbutbildningar finns tillgängliga på:
<http://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/webbutbildningarforensamkommandebarn.3968.html>

Planerade åtgärder

- Socialstyrelsen kommer i sina fortsatta kontakter med socialtjänsten och tillsammans med SKL skapa en djupare bild av undanträngningseffekter.
- Socialstyrelsen kommer att lämna en mer underbyggd analys av läget i kommande rapporteringar till MSB.
- Fortsatt dialog mellan MSB, Skolverket och Migrationsverket gällande lägesbild och möjliga åtgärder.

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (4)

Hälsa- och sjukvård

MSB bedömer att genomförandet av hälsoundersökningar fortsatt är en trång sektor och att det finns behov av att säkerställa att hälsoundersökningar av asylsökande kan genomföras i tillräcklig omfattning.

MSB bedömer att det finns behov av att undersöka det juridiska läget kring möjligheter att dela kontaktuppgifter till asylsökande från Migrationsverket till landstingen.

Vidtagna åtgärder

- Socialstyrelsen lämnade den 11 december svar på MSB:s hemställan rörande bedömning av läget inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst och förmågan till kontinuitet på sikt inom dessa verksamheter.
- MSB, SKL, Migrationsverket, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och IVO genomförde den 14 december ett arbetsmöte med fokus på hälso- och sjukvård.

Planerade åtgärder

- Fortsatt dialog mellan MSB, Migrationsverket, Socialstyrelsen och SKL gällande juridiska möjligheter att dela kontaktuppgifter till asylsökande från Migrationsverket till landstingen.
- Socialstyrelsen kommer lämna bedömningar utifrån hemställan enligt ovan den 21 januari, 18 februari och 17 mars.

Behov av mer strategiskt och uthålligt arbete inom kommunal och regional krishantering

I flera fall behövs det en långsiktig planering som tar höjd för ett mer strategiskt och uthålligt arbete hos länsstyrelser och kommuner.

Vidtagna åtgärder

- MSB tillhandahåller tjänsten "Resurskartan" som stöd för att identifiera och kommunicera behov av personalresurser inom olika verksamheter i länen.
- Ett flertal länsstyrelser har påbörjat arbetet med långsiktig analys.

Planerade åtgärder

- En arbetsgrupp bestående av några länsstyrelser och MSB kommer fortsätta att driva arbetet med långsiktig analys.